lõunapoolsel nõlval, mainitud küla Kooli talu põllus, mis ära lõhutud 1895. a., ja seejuures leitud pikk pronks-rinnakee, mõned kuljused ja muid asju. Kivivaresid, mis tõenäoliselt on raua-aegseid kalmeid, on teada 5: 1) „Kabelimägi" Nava küla Pärtli talu maal (Nava mäe lõunaotsal); 2) Pikkjärve mõisa põllus, vähe ida pool raudteed ja lõuna pool Pikkjärve-Visusti teed; 3) Kassinurme küla lõunapoolses otsas Müüri talu põllus, raudtee ja maantee vahel; 4) eelmisest mõnikümmend meetrit lõuna pool, Kassinurme mõisa, nüüdse uue krundi nr. 12 põllus; 5) Toovere küla Udu talu põllus, põhja pool Toovere-Kuremaa teed. — Linnamägesid on 3: 1) Roela mõisa alal, umbes 1.6 km mõisast kagu poole; 2) „Kalevipoja säng" Ehaveres, Amme jõe ääres, Luua mõisa metsas, mõisast 2.5 km kagu pool; 3) „Kalevipoja säng" Kassinurme küla Saaremaa talu maal, küla põhjapoolses otsas.

Ajalt ebamääraseist mälestusist on teada aukudega ohvrikivi Süvalepa küla Märtsina-Toomari talu põllul — üsna Eerikvere küla piiril, Palamuse-Kudina tee lõunapoolsel äärel. „Silmahaigusi parandava jõuga" allikas asub Kaarepere-Palamuse kirikutee lõunapoolsel äärel, Sääsküla veskist ja Amme jõest mööda teed umbes 150 m edela poole.

Mõisad. Kuremaa mõisa (saksa k. Jensel), samanimelise järve põhjakaldal, kirikust 7.9 km põhjaloode pool. Oli orduaja lõpul v. Wrangell'i soo käes, võeti Poola ajal ära, kuid v. Wrangellid ostsid ta tagasi. Langes hiljemini v. Ungern-Sternberg'ide kätte ja jäeti neile ka Rootsi reduktsiooni ajal. 18. aastasaja teise poole on Pistohlkors'ide käes, siis ostab Liivimaa Krediit-ühing selle, kelle järgi veel lühikest aega on R. W. v. Liphardt'i omanduseks, kuni 1834. a. läheb ostuteel v. Oettingen'itele, kelle käes oli kuni ülevõtmiseni 1920. a. Kuremaa mõisaga on, niikaugele kui teated ulatuvad, olnud ühendatud Palamuse kiriku patronaadi-õigus. — Praegu peetakse mõisat riigi arvel karjakasvatuse peavalitsuse poolt, kel siin angeli kari ja karjakasvatuse-kool. — Juurdekuuluv Soomevere karjamõisa plaanistati ja jagati 1921. a. — Härrastemaja — kiviehitus — umb. 80 a. vana, on kõige suurem ja omast kohast toredam kogu kihelkonnas.

Luua mõisa (saksa k. Ludenhof) on 6.5 km Kaarepere jaamast ja 3.8 km kirikust, Ehavere voore edelanõlval. Oli piiskopivalitsuse lõpul v. der Luden'i soo käes, kellest ta nähtavasti oma nimegi on saanud. Oli Poola ajal järjestikku mitme omaniku käes. Gustav Adolf annab mõisa 1626. a. oma sekretärile Fägräusele, kelle sugu hiljemini, aadlikuna, kannab nime v. Strömfeld. Langes reduktsiooni alla. Restitutsioonil said selle jälle v. Strömfeld'id Norrköpingi meeslääni-õiguse põhjal. 18. aastasajal käib mõisa mitmel korral käest kätte (kusjuures muu seas 1765. a. seni Luuale kuulunud Vaidavere küla müüakse Kudina mõisale). On teiste pidajate hulgas vähe pikemat aega v. Münnich'ite käes. Oli 1831. aastast v. Oettingen'ite käes. — Mõisa plaanistati ja jagati 1921. a. ühes juurdekuuluvate karjamõisate Prossa ja Ehaverega, mis mõne aastakümne eest